

Statul și elementele constitutive ale statului

Petcu Valeria,
studentă, anul I, zi.

Facultatea de drept, USEM.

Rusu Victor,
doctor în drept, conf. univ, USEM.

Rezumat

Stat – sistem organizațional, care realizează în mod suveran conducerea unei societăți (a unui popor stabilit pe un anumit teritoriu), deținând în acest scop atât monopolul creării, cât și monopolul aplicării dreptului. Statul este: o organizație politică a societății cu ajutorul căreia se realizează conducerea societății, o organizație care deține monopolul creării și aplicării dreptului, o organizație care exercită puterea pe un teritoriu determinat al unei comunități umane;

Cuvinte cheie : Stat, elemente constitutive, mod suveran, societate, organizație, monopol, voință generală, forță de constrângere.

Summary

State – organizational system, which sovereignly carries out the management of a society (of a people established on a certain territory), holding for this purpose both the monopoly of creation and the monopoly of law enforcement. The state is: a political organization of society with the help of which the management of society is carried out, an organization that has a monopoly on the creation and application of law, an organization that exercises power over a specific territory of a human community.

Keywords : State, constituent elements, sovereign mode, society, organization, monopoly, general will, coercive force.

Introducere

Statul de drept constituțional este un concept fundamental în teoria politică și juridică, care reprezintă o formă de guvernare în care puterea este limitată de lege și în care instituțiile și deciziile guvernamentale sunt supuse controlului juridic și constituțional. Această formă de stat se bazează pe principiile statului

de drept, în care legea este suverană, iar toți, inclusiv cei care exercită autoritatea, sunt supuși aceleiași legi.

Iată o introducere detaliată despre statul de drept constituțional și elementele sale constitutive:

1. Supremația Legii:

- În statul de drept constituțional, legea este supusă unui proces democratic de elaborare și este aplicată în mod egal și imparțial tuturor cetățenilor și instituțiilor.
- Autoritățile publice trebuie să acționeze conform legii și nu pot acționa discreționar sau arbitrar.

2. Separarea Puterilor în Stat:

- Principiul separării puterilor în stat presupune divizarea autorității guvernamentale în trei ramuri independente: legislativă, executivă și judiciară.
- Această separare are rolul de a evita concentrarea excesivă a puterii în mâinile unei singure instituții sau a unui grup restrâns de persoane.

3. Constituționalismul:

- Statul de drept constituțional este întemeiat pe o constituție scrisă, care servește drept lege fundamentală a țării și stabilește structura, funcțiile și limitele puterii guvernamentale.
- Constituția este adesea garantul drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și stabilește modalitățile de modificare a ei în conformitate cu procedurile stabilite.

4. Controlul Judiciar al Puterii:

- În statul de drept constituțional, puterea judecătorească are rolul de a asigura respectarea legii și a constituției prin controlul constituționalității legilor și a acțiunilor guvernamentale.
- Curțile constituționale sau alte instanțe judecătorești au autoritatea de a invalida legi sau acțiuni guvernamentale care sunt contrare constituției.

5. Protecția Drepturilor și Libertăților Fundamentale:

- Statul de drept constituțional garantează respectarea și protecția drepturilor și libertăților individuale, precum libertatea de exprimare, de asociere, dreptul la proprietate, dreptul la un proces echitabil etc.
- Aceste drepturi sunt adesea consacrate în constituție și sunt asigurate prin intermediul unui sistem judiciar independent și eficient.

„Națiunea ca element constitutiv a statului “

Națiunea ca element constitutiv al statului

a) Națiunea. Dimensiunea demografică și psihologică a statului.

Noțiunea de populație

Populația constituie dimensiunea demografică, psihologică și spirituală a statului. Este comunitatea indivizilor care se află pe un teritoriu strict determinat al statului și asupra căreia se exercită puterea de stat. Un teritoriu fără populație nu poate constitui un stat. Din populația țării fac parte cetățenii săi, cetățenii străini și apatrizii. Dintre aceste trei categorii de persoane numai cetățenii se bucură de deplinătatea drepturilor și posedă deplinătatea obligațiilor stabilite de stat. Ceea ce-i asigură populației distinctibilitatea și permanența este națiunea. În unele cazuri populația este identificată cu națiunea. Națiunea nu trebuie confundată nici cu populația, nici cu statul.

Națiunea este o comunitate umană formată istoricește pe un teritoriu distinct de care ea își leagă trecutul istoric, prezentul și viitorul.[1] Comunitatea este caracterizată prin unitate etnică, limbă comună, cultură, obiceiuri, tradiții, spiritualitatea de neam, factura psihică. Națiunea este mai restrânsă ca populația. Națiunea este produsul unui îndelungat proces istoric, având la bază comunitatea de origine etnică. Sentimentul național este cel mai puternic ferment de coeziune a statului și permanenței lui. Elementele națiunii sânt: rasa, limba, religia, tradiții istorice, interesele materiale și culturale comune, situația demografică. Datorită unor circumstanțe, aceste elemente nu pot fi întrunite întotdeauna.

Naționalitatea reprezintă atât legătura individuală cu statul cât și leagă în același timp indivizii între ei. Ea reprezintă apartenența individului la o națiune. La început această legătură apare în virtutea relațiilor de vasalitate, supușenie față de monarh. În prezent această legătură abstractă poate apărea odată cu nașterea (relațiile de rudenie) sau pe parcursul vieții (reintegrarea, naturalizarea etc.)[2]

Deseori, colectivitatea umană care stă la baza statului este întâlnită sub denumirea de popor sau națiune. În dreptul intern, în marea majoritate a constituțiilor, este utilizată noțiunea de popor. Astfel, în art.2 din Constituția Republicii Moldova se consacră că suveranitatea națională aparține poporului

Republicii Moldova. Articolul 10 din Constituție stabilește că statul are drept fundament unitatea poporului Republicii Moldova.[3]

Din punct de vedere al coraportului stat-națiune, statele se pot împărți în state naționale și state multinaționale.

Statele naționale sânt cele în care populația majoritară formează o singură națiune, denumirea căreia ele și o poartă. De exemplu Franța are la bază națiunea franceză. Majoritatea statelor europene sânt state naționale.

Există cazuri când una și aceeași națiune stă la baza mai multor state. De exemplu națiunea arabă este organizată în mai multe state arabe, națiunea coreeană – în două state coreene.

Statele multinaționale sânt statele a căror populație este formată din mai multe naționalități, vorbind limbi diferite și având culturi și un trecut istoric diferit. De exemplu în Federația Rusă pe lângă națiunea rusă se încadrează tătarii, ciuvașii, bașkirii etc. În asemenea state coeziunea națională este greu de realizat.

b) Problema minorităților

O atenție deosebită merită problema minorităților naționale. Termenul „**minoritate**” desemnează un grup etnic, numeric inferior restului populație, ai cărui membri au caracteristici etnice, religioase, lingvistice, culturale comune. Este important ca aceste calități să se formeze un timp îndelungat și ca grupului dat să-i aparțină un teritoriu al său distinct unde aceste calități au apărut. Caracteristic e și faptul că grupului dat să-i revină aceleași atribuții ca și națiunii. Deosebirea dintre ei constă în aceea că grupul dat, în virtutea unor împrejurări cum ar fi colonizarea teritorială, prigonirea, strămutarea forțată etc. s-au pomenit a fi minoritate pe propriul lor teritoriu. Astfel ca minorități naționale pot fi priviți românii din Ucraina, maghiarii din România[4].

Sentimentul național presupune ocrotirea minorităților, înlăturarea oricăror discriminări, afirmarea și garantarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor, coeziunea și solidaritatea celor ce alcătuiesc poporul Republicii Moldova. Iată de ce art.10 al Constituției Republicii Moldova prevede că „Statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova. Republica Moldova este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi (art. 16), fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere sau origine socială”. Persoanelor care aparțin minorităților naționale tatul nostru recunoaște și garantează dreptul la identitate.

„Elementele constitutive ale teritoriului”

Teritoriul statului – partea din globul pământesc ce cuprinde solul, subsolul, apele și coloana de aer de deasupra solului și apelor asupra cărora statul își exercită puterea sa suverană.

Solul – principalul element al teritoriului. Este alcătuit din uscatul aflat sub suveranitatea statului, indiferent de locul unde este situat geografic. Subsolul intră în componența teritoriului statului fără nici un fel de îngrădire juridică internațională. Subsolul este alcătuit din stratul care se află imediat dedesubtul solului sau spațiului acvatic a unui stat. Statul are dreptul deplin de a dispune de subsol. [5]

Spațiul acvatic – alcătuit din apele interioare și marea teritorială. Apele interioare pot fi: râuri, lacuri și canale, apele porturilor, ale băilor maritime. Marea teritorială (apele teritoriale) cuprinde fâșia maritimă de o anumită lățime situată de-a lungul litoralului unui stat și supusă suveranității lui. În dreptul internațional nu s-a ajuns încă la un acord asupra distanței până la care se întinde marea teritorială în raport cu solul unui stat (în România: 12 mile marine).[6]

„*Platoul continental*” – prelungire a teritoriului statului. Reprezintă solul și subsolul mării adiacente coastelor situate dincolo de marea teritorială (până la o adâncime de 200 m). Lângă platoul continental este zonă maritimă cu regim special numită „zona cantiguă sau adiacentă”. *Zona cantiguă* este spațiu maritim aflat dincolo de marea teritorială. Ea se extinde la o anumită distanță, de obicei nu mai mult de 12 mile de la linia de bază a mării teritoriale. În acest spațiu statul poate exercita anumite drepturi suverane (protejarea intereselor sale economice, vamale, fiscale etc.).[7]

Spațiul aerian este alcătuit din coloana aeriană aflată deasupra solului și spațiului acvatic al unui anumit stat, până la înălțimea unde începe spațiul cosmic.

c) Delimitarea teritoriului

Pentru a fixa în spațiu competența statală, teritoriul statului trebuie Delimitarea mărilor teritoriale și a zonelor maritime cu regim special se face prin manifestarea de voință a statului respectiv sau prin convenții internaționale încheiate între statele interesate. Frontierele fac parte din teritoriu. ele sânt inviolabile.[8]

„Autoritatea publică exclusivă sau suverană”

a) **Autoritatea publică – element al statului**

Orice societate, oricât de primitivă ar fi, trebuie să depindă de o anumită organizare și distribuire a puterii. Puterea sprijină ordinea fundamentală a societății și organizarea socială în cadrul ei. Ea stă în spatele oricărei asociații și îi susține structura. Fără putere nu există nici o organizație și nici ordine. Specificul oricărei puteri constă în posibilitatea purtătorilor acesteia de a-și impune voința altora, de a determina supunerea sau subordonarea altora. Puterea se manifestă doar în cadrul relațiilor sociale și nu poate fi concepută în afara societății. Distingem o diversitate de expresii ale puterii: putere economică, militară, legislativă, judecătorească, putere publică etc.

Pentru existența juridică a unui stat nu este suficient ca acesta să posede un teritoriu și o populație. Pe lângă aceste două elemente este nevoie și de o guvernare efectivă, de o putere publică. În literatura juridică și politică, pentru desemnarea acestui ultim element al statului se utilizează fie termenul de „putere publică (de stat)”, fie cel de „autoritate publică”.

Autoritatea publică – instituții care exercită funcțiile guvernării asupra unei colectivități sau asupra unui teritoriu în virtutea deținerii unei legitimități statale și a mijloacelor necesare de constrângere proprii puterii publice.

Puterea publică – ansamblul organelor de stat susceptibile de a lua decizii politice. Instituții politice superioare create prin constituție, al căror statut este fixat prin legi (Parlamentul, Guvernul etc.)

Suveranitatea internă subliniază faptul că în interiorul statului nici o altă utere socială nu este superioară puterii statului. acest aspect al suveranității este numit și *supremația puterii de stat*.

Suveranitate externă – însușirea autorităților publice de a reprezenta statul în raporturile sale cu alte subiecte de drept internațional în condiții de egalitate și fără vreun amestec din afară. Se manifestă în dreptul de a încheia convenții și tratate internaționale, de a trimite și a primi reprezentanți diplomatici.

Conceptul de suveranitate este corelativ cu conceptul de stat. Un stat nu există, sau cel puțin nu este perfect dacă îi lipsește suveranitatea.

Teoriile democratice. Conform acestor teorii, puterea de comandă a statului este legitimă numai în măsura în care își are originea în voința poporului. Teoriile date au fost influențate mult de J.J.Rousseau în dreptul pozitiv francez.

Doctrina democratică franceză clasică are ca bază teoria contractului social. Concepția „*contractului social*” presupune: indivizii, a căror libertate în stare de natură nu suferă nici de o îngrădire, renunță la această libertate absolută în favoarea statului pentru a asigura traiul tuturor în societate. Renunțarea indivizilor la libertate se înfăptuiește prin contract social prin care ei consimt să se supună voinței generale. Această voință generală a națiunii este titulara suveranității, a puterii de comandă a statului. Voința generală este suprapusă sumei voinței indivizilor. Ea exprimă tot ceea ce le este comun.

Concluzii

Statul de drept constituțional reprezintă o formă de organizare a guvernării care se bazează pe principiile fundamentale ale legalității, separării puterilor în stat, respectării drepturilor și libertăților individuale și responsabilității guvernării față de cetățeni și față de lege. Elementele constitutive ale statului de drept constituțional sunt esențiale pentru asigurarea unei societăți juste, libere și democratice.

Principiul supremației legii stabilește că nimeni nu este mai presus de lege și că toți sunt egali în fața ei, indiferent de statut sau poziție socială. Acest principiu este întărit de separarea puterilor în stat, care împiedică acumularea excesivă a puterii în mâinile unei singure instituții sau persoane și asigură un echilibru între autoritatea legislativă, executivă și judiciară.

Constituționalismul reprezintă un alt aspect important, care se referă la existența unei constituții scrise care servește drept lege fundamentală a țării și care stabilește limitele și funcțiile guvernării. Controlul judiciar al puterii este crucial pentru garantarea respectării constituției și a legilor, prin asigurarea că acțiunile guvernamentale sunt conforme cu acestea și prin invalidarea acțiunilor care sunt contrare constituției.

Protecția drepturilor și libertăților individuale este o componentă esențială a statului de drept constituțional, iar responsabilitatea guvernării și participarea și controlul cetățenilor asigură că autoritățile sunt responsabile în fața legii și în fața poporului pe care îl servesc.

În concluzie, statul de drept constituțional reprezintă o modalitate de guvernare care promovează democrația, drepturile omului și justiția.

Bibliografie

1. Guceac I. „Curs elementar de drept constituțional” , vol. I ,
2. Teoria generală a dreptului și statului”, Secția Editare a Academiei de Administrare Publică 1999, p. 57.
3. Arseni Al. “Drept constituțional și instituții politice”, vol. II, 1997, p. 61.
4. Drăganu T. „Drept constituțional și instituții politice”, vol. I , Lumina Lex 2000, p. 209.
5. Guceac I., op.cit., p. 73.
6. Tămaș S., Dicționar Politic. Instituțiile democrației și cultura civică, Casa de cultură și presă „Șansa”, București 1996, p. 204.
7. Teodor Cîrnaț, Drept Constituțional USM 2004 P.114,115
8. CAPITOLUL 14. STAT DE DREPT – Drept MD (wordpress.com)